

Registratienummer: 25.047560

Aan Verenigde vergadering

Van Dijkgraaf en hoogheemraden

Portefeuille Marjon Verkleij-Lemmers en Hans Schouffoer

Onderwerp Indicator bloem- en kruidenrijke dijken

Datum 15 juli 2025

Waarom krijgt u deze memo

Voor het Waterbeheerprogramma 6 (WBP 6) is de ambitie geformuleerd om in 2027 30% van de dijken bloem- en kruidenrijk in te richten. Voor het Waterbeheerprogramma 7 (WBP 7) werken we aan een nieuwe, goed toetsbare, betrouwbare indicator. In deze memo leest u hier meer over.

Wat is het belangrijkste

Rijnland wil het areaal bloem- en kruidenrijke dijken vergroten

Dijken bieden ecologisch waardevolle ruimte voor bloemen en insecten, en dragen daarmee substantieel bij aan het versterken van de biodiversiteit. Bovendien vormen zij een herkenbaar en gewaardeerd landschapselement binnen het beheergebied. De afgelopen jaren zijn binnen Rijnland diverse bloem- en kruidenrijke dijken gerealiseerd, die laten zien dat het mogelijk is om waterveiligheid en biodiversiteit succesvol te combineren. Voorbeelden hiervan zijn te vinden in onder andere Aalsmeer, Bodegraven en recent langs de Zuid-Schalkwijkerweg in Haarlem.

Locatie	Gemeente	Lengte (ca.)
Zijldijk	Teylingen	2.000 m
Meerpolderdijk	Zoetermeer	2.000 m
Lijnderdijk	Haarlemmermeer	750 m
Ringvaartdijk West	Hillegom	1.021 m
Meerweg	Bennebroek	718 m
Hogendijk	Nieuwveen	500 m
Aalsmeer	Aalsmeer	150 m
Bodegraven	Bodegraven	300 m
Zuid Schalkwijkerweg	Haarlem	250 m
Kering rondom piekberging Haarlemmermeer	Haarlemmermeer	3.700 m

Figuur 1: Voorlopig overzicht bloem- en kruidenrijk ingezaaide dijken (2019–2024)

Daarnaast worden momenteel twee keringen versterkt waarbij expliciet aandacht is voor duurzaamheid, circulariteit en biodiversiteit:

- Vijfhuizer- en Poelpolder, gemeente Haarlem – ca. 4,4 km
- Starrevaart, gemeente Leidschendam – ca. 0,4 km

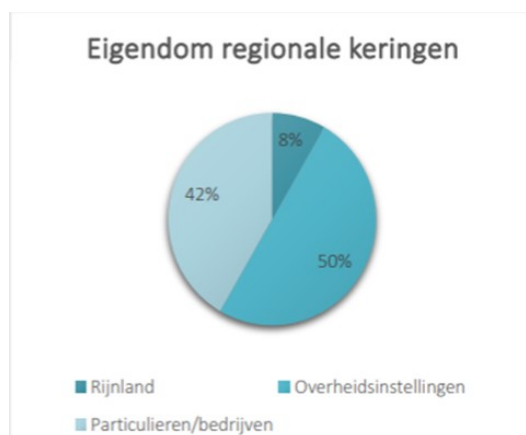
Het ontbreekt aan een goed onderbouwde indicator om de voortgang te monitoren

Er is eerder, in WBP6, de ambitie uitgesproken om 30% van de dijken bloem- en kruidenrijk in te richten. Dit percentage was gebaseerd op het aantal kilometers kering dat moest worden verbeterd. Bij aanvang van het

WPB6 kwam 376 kilometer in aanmerking voor kadeverbetering. Op basis hiervan is in het WBP6 voor biodiversiteit de ambitie geformuleerd om in 2027 al deze keringen bloemrijk op te leveren. Dat is 30% van het totale areaal aan keringen. We constateren nu dat deze ambitie niet haalbaar en realistisch is. In de praktijk kunnen niet alle kilometers dijk die worden verbeterd bloem- en kruidenrijk worden ingericht.

De eerdere indicator houdt geen rekening met de praktijk

Tot nu toe is circa 40,5 kilometer daadwerkelijk ingezaaid met bloemrijk mengsel, wat neerkomt op slechts 3,2% van het totale areaal. Veel waterkeringen binnen het beheergebied van Rijnland liggen op gronden van medeoverheden en particuliere eigenaren, veelal agrariërs. Deze eigendomsstructuur beperkt de directe sturingsmogelijkheden van het waterschap. Zonder formele zeggenschap over het gebruik van de grond is Rijnland afhankelijk van de bereidheid van grondeigenaren om mee te werken aan een ecologisch beheerregime.

Figuur 2: Verdeling eigendom regionale keringen (totaal: +/- 2.100 km)

Ook het beheer speelt een cruciale rol. Waar Rijnland, de provincie en ook Prorail inzet op gefaseerd maaibeheer en het stimuleren van inheemse flora, is het reguliere agrarische beheer doorgaans gericht op maximale grasopbrengst. Dit leidt tot conflicterende beheerpraktijken die de ontwikkeling en instandhouding van bloem- en kruidenrijke vegetatie belemmeren. Bovendien ontbreekt het vaak aan formele beheerovereenkomsten waarin ecologische doelen zijn vastgelegd, waardoor duurzame borging lastig is. Agrarische eigenaren zijn vaak terughoudend vanwege zorgen over opbrengstverlies, extra beheerlasten en het ontbreken van een financiële vergoeding voor het inzaaien en onderhouden van bloemrijke vegetatie. Hierdoor ontstaat een spanningsveld tussen de ecologische ambities van het waterschap en de economische belangen van de grondeigenaar. De eerdere ambitie deed geen recht aan deze praktijk.

Op weg naar een nieuwe indicator en monitoringstructuur voor bloem- en kruidenrijke dijken

Binnen Rijnland wordt gewerkt aan de ontwikkeling van een nieuwe indicator om de voortgang en ambitie rond bloem- en kruidenrijke dijken beter te kunnen volgen en sturen. Gebruik wordt gemaakt van het [Raamwerk Monitoring Biodiversiteit 2.0](#) voor de waterschappen waar de VV in oktober 2024 over geïnformeerd is.

Vanaf het najaar van 2025 wordt een nieuwe monitoringsstructuur in gebruik genomen. Deze maakt het mogelijk om op een planmatige en consistente manier bij te houden waar bloem- en kruidenrijke dijken zijn gerealiseerd, hoe deze zich ontwikkelen en welke beheermaatregelen effect sorteren. Deze ontwikkeling vormt een belangrijke stap richting een meer datagedreven en beleidsgerichte aanpak. Het stelt Rijnland in staat om biodiversiteitsmaatregelen beter te onderbouwen, ervaringen te delen en gericht te sturen op ecologische kwaliteit binnen dijkprojecten. Daarmee wordt niet alleen kennis opgebouwd, maar ook de basis gelegd voor een structurele verankering van bloemrijke dijken binnen beleid en projecten.

Overige acties en ontwikkelingen

Acties richting grondeigenaren dijken

Momenteel wordt verkend welke beleidsmatige, juridische of financiële instrumenten ingezet kunnen worden om bloemrijke dijken mogelijk te maken. Denk hierbij aan het inzetten van stimuleringsregelingen of het sluiten van vrijwillige beheerovereenkomsten. Met gemeenten zullen we de synergie zoeken.

Verankering van biodiversiteit in de organisatie

Naast het geven van interne cursussen en andere tools als een stappenplan bloem- en kruidenrijke dijken met inheemse zadenlijst is in 2025 binnen Rijnland onderzocht hoe biodiversiteit structureel kan worden geïntegreerd in dijkversterkingsprojecten. De focus lag op de interne organisatie: hoe processen, werkwijzen en motivatie van medewerkers bijdragen aan het realiseren van biodiversiteitsambities.

Het onderzoek maakte gebruik van de Zelfdeterminatietheorie, die inzicht geeft in hoe intrinsieke motivatie ontstaat. Door te kijken naar de behoefte aan autonomie, verbondenheid en competentie, is in kaart gebracht hoe medewerkers gestimuleerd kunnen worden om biodiversiteit actief mee te nemen in hun werk.

Het resultaat is een set praktische hulpmiddelen, waaronder:

- Een informatiedocument dat inzicht geeft in de meerwaarde van biodiversiteit binnen dijkprojecten;
- Een beslisboom die helpt bij het maken van keuzes in ontwerp en beheer, afgestemd op biodiversiteitsdoelen.

Deze hulpmiddelen ondersteunen projectleiders, ontwerpers en beheerders bij het concreet invullen van biodiversiteit in hun projecten. Ze vormen een belangrijke stap richting een meer natuurinclusieve werkwijze binnen Rijnland.

Externe ontwikkelingen monitoring

Naast de registratie van bloem- en kruidenrijke dijken door Rijnland, zijn er andere parallelle initiatieven waarin gewerkt wordt aan groen/blauwe dooradering en waar monitoring van belang is:

- Blauwgroen Netwerk vanuit de (Unie van) waterschappen (manifest, Raamwerk monitoring biodiversiteit 2.0)
- Groenblauwe dooradering die gedefinieerd wordt in het Aanvalsplan landschapselementen van het Deltaplan Biodiversiteitsherstel en opgenomen is in het NPLG
- Verbetering van biodiversiteit van landbouwecosystemen onder de Natuurherstelverordening, met als indicator percentage diversiteitsrijke landschapselementen.
- In de bedrijfsvergelijking/Waterschapsspiegel wordt gevraagd hoeveel bloemrijke dijken elk waterschap heeft.

Vanuit al deze initiatieven komt de vraag naar inzicht in ons areaal aan bloem- en kruidenrijke dijk.

Vervolg

- Hoewel de ambitie uit WBP6 niet gehaald kan worden, blijft onze inzet om na een project de dijken zo veel mogelijk bloem- en kruidenrijk in te richten.
- Vanaf het najaar van 2025 wordt een nieuwe monitoringsstructuur na dijkversterking in gebruik genomen. Deze maakt het mogelijk om op een planmatige en consistente manier bij te houden waar bloem- en kruidenrijke dijken zijn gerealiseerd, hoe deze zich ontwikkelen en welke beheermaatregelen effect sorteren.
- Er wordt toegewerkt naar een ambitie en een indicator die aansluit bij het Raamwerk Biodiversiteit 2.0 voor de waterschappen. Dit wordt meegenomen in de voorbereiding van WBP7.